

Chương XXII

ĐẠI ĐẠO 27 - NHÂM THÌN 1952

22.1 HỘI THÁNH TRUYỀN GIÁO TRUNG BỘ VỚI TỔNG LÝ TRẦN HUNG ĐẠO VÀ HIỆP LÝ PHAN THIÊN TRÌ

Nhân chứng Phạm sĩ Phú đương thời cho biết tiếp:

“Như vậy trong năm này, cơ đạo đã có những tay lãnh đạo không thiếu tài đức, kẻ đã từ lao tù về trước đây cho đến ngày nay gồm những tù nhân mãn hạn ba năm như Huỳnh Thanh, Huỳnh quang Bình tại Bình Định, Cao hữu Chí, Nguyễn ngọc Hòa, Mai Diệu tại Quảng Nam cùng số người mãn một năm đã về trước như Mai Đình, Lê trí Vinh, Huỳnh thanh Hải, Tống phước Hậu (Quảng Nam) và Đặng quang Minh (Phú Yên). Sự việc này đã gây sức mạnh cho toàn đạo miền Trung trong tinh thần phục hồi mọi năng lực như xưa cho dù các vị chức sắc vẫn còn trong vòng lao lý và bị thuyên chuyển đi các nơi lam sơn chướng khí hầu làm tiêu mòn sinh lực của phạm nhân mà chính quyền cộng sản đang xem như những đối thủ phản động.”

Ấy thế, trong mùa xuân Nhâm Thìn, các ông Cao hữu Chí, Ngô thanh Toàn cùng Liên Hoa và Phạm sĩ Phú đã thiết lập đàn xuân tại Thánh Thất Từ Vân, một Thánh Thất miền biển Tiên Đỏa, nơi Liên Hoa đang làm việc Bình dân học vụ để xin Vô hình chỉ dạy đạo sự cần. Trong kỳ đàn ngày 8 tháng 2 Nhâm

Đông Tân

Thìn, đức Lý Giáo Tông đã giáng cơ tạm quyền phong giáo phẩm cho một số chức sắc như sau:

Quyền Hiệp Lý Phan thiện Trì,
Giáo Hữu Trịnh trung Tín (*Ngọc Tín Thanh*)
Lễ Sanh Mai Diệu (*Thái Phẩm Thanh*)
Lễ Sanh Ngô Đào (*Thượng Đào Thanh*)
Lễ Sanh Nguyễn thanh Thức (*Thượng Thức Thanh*)
Lễ Sanh Trần Đề (*Ngọc Đề Thanh*)
Lễ Sanh Nguyễn Y Nhơn (*Ngọc Nhơn Thanh*)
Nữ Lễ Sanh Võ phi Yến (*Hương Yến*)
Nữ Lễ Sanh Trịnh thị Hội (*Hương Hội*)
Nữ Lễ Sanh Trịnh thị Giai (*Hương Giai*)
Nữ Lễ Sanh Nguyễn thị Hóa (*Hương Hóa*)
Nữ Lễ Sanh Nguyễn thị Cơ (*Hương Cơ*)

Đây là đàn phong Thánh lần thứ hai tại Thánh Thất Từ Vân.

Sau đó là một bài cơ Đức Chí Tôn có bài thi điểm danh ông Phan thiện Trì:
"Thầy gửi riêng cho Trì bài thi:

*Ngọc ẩn non Kỳ ngọc vẫn cao,
Hoàng Thiên không phụ đứa con nào,
Hành Trì pháp đạo tâm thanh tịnh
Nào!*

Và những lời Thánh huấn mà người kể (*Phạm sĩ Phú*) đã học thuộc còn nhớ đoạn như sau:

□ Về giáo hóa

*"...Năm nay các kẻ có công nhiều
Nhưng vẫn còn lòng có ố kiêu
Kiêu hãnh nên ra tình lọt lọt,
Lọt làm thì phải quả công tiêu!*

*Tiêu hủy cho rời tánh ý phàm
Để lâu lại đến đạo căn tâm,*

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

*Tâm con phải để Thầy lui tới
Tới ở cùng con một ít năm!*

*Ít năm nữa các con mới thấy
Thấy chuyện đời là bầy lừa con,
Hôm nay ngó thấy cũng còn
Mai sau thấy lại có còn chi đâu?
Thầy dạy con những câu tâm huyết
Thì con rằng hư thiệt chưa tin
Rồi ra van vái cầu xin
Xin người còn kém hơn mình ban ân.
Nghĩ cho chính bản thân con nặng
Rồi con quên lời dặn lời khuyên,
Con lo mua chuộc lợi quyền
Tìm nơi yên ổn có yên được nào
Đường chơn đạo tuy cao mà thấy
Nẻo thế đồ có đầy mà không.
Con này có cánh đủ lông
Con bay sông Bắc, sông Đông tìm gì?
Tìm những thú phi vi ảo ảnh
Hay tìm nơi thẳng cánh thanh nhàn?
Hay tìm cõi thế nát tan
Tang thương con cũng hổ mang tội tình?
Sao không sợ Thầy mình thấy đạo,
Có Thầy đây mà đạo tìm ai?
Hay con thấy kẻ cao tài
Mà còn hưởng phước Cao Đài của con?...”*

Tháng 7 Nhâm Thìn, Đức Chí Tôn phân định các thành phần Hướng đạo như sau:

Cửu Trùng Đài:

Hiệp Lý Phan thiện Trì

Giáo Sư Trần Chí, Thư ký Hiệp Lý

Giáo Hữu Trịnh trung Tín, Thanh tra giáo hóa các Thánh Thất và lo việc phân bố Lễ Sanh Đầu Họ các Thánh Thất.

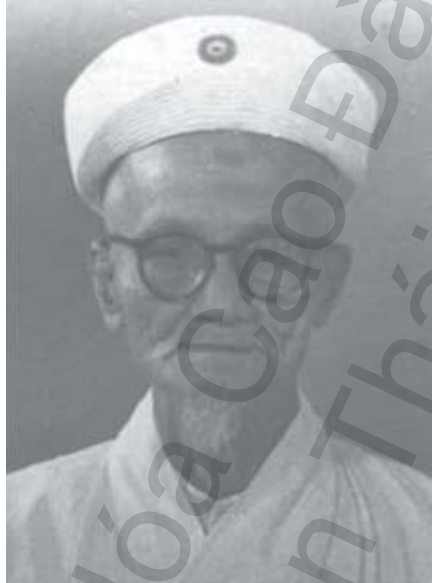
Hiệp Thiên Đài:

Tiếp Văn Pháp quân Cao hữu Chí, đại diện

Tiếp Cơ quân Liên Hoa

Đông Tân

Luật Sư: Nguyễn trinh Cán, Ngô thanh Toàn, Phạm sĩ Phú phụ trách ba chi Pháp, Đạo, Thế...

Ông Phan Thiện Trì

Trong giai đoạn này, Hội Thánh xây dựng tinh thần huynh đệ tương thân, Thánh Thất là đại gia đình, Xã đạo là tiểu gia đình, các chức sắc chức việc phải chăm nom đạo hữu trong địa phận mình. Tình tương thân tương trợ gắn bó nhau, thể hiện qua mùa hè 1952. Lúc này toàn đạo Nam Quảng Nam bị hạn hán, đói kém nhiều, toàn đạo từ miền núi đến miền xuôi chung của góp công trợ giúp những gia đình lâm nạn, tình đồng đạo thật đậm đà thấm thiết. Các ngày đàn lễ, Thánh Thất nào cũng đông nghẹt tín hữu...

Thế nên, trong một đàn lễ, Đức Chí Tôn có dạy:

*“...Thấy các con tới lui với đạo,
Thấy con nhiều khổ đảo mà thương,
Thấy con cặm cùi đo lường
Lo mình lo đạo khi trong nã lòng...
Lo số phận khó cảm được đạo
Lo Cơ quan Truyền giáo rã rời*

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

Lo không theo dõi kịp người
Lo đoàn Hướng đạo khóc cười chờ ai.
Lo nội bộ chia hai ba bốn
Lo Thiên bàn trà trộn gián ly
Lo người bỏ đạo trốn đi
Đi rồi trở lại làm gì hay không?
Lo phương Bắc thành công cũng khổ
Lo phương Đông đã đổ cũng e
Lo cho chồng vợ bạn bè,
Lo xa quốc tế lăm le như hà...!
Lo tâm vật chia hai khó ở
Lo phái phe nâng đỡ ngược chiều!
Lo ngài khoa học cao siêu
Đánh tan tôn giáo đồ xiêu không chùng?
Con này con! Con đừng lo ngại.
Có lo thì chuyện phải cần lo
Cơ màu Tạo Hóa khôn dò
Nên phần cưỡng đoạt giả cho phần nào!
Chớ không thể xô nhào Vũ Trụ,
Chớ không tài làm chủ Càn Khôn
Chớ không đổi xác thay hồn
Chớ không nắm giữ vong tồn được đâu!

Đường lối hành trình đạo sự ẩn hiện khôn cùng trước mặt lưới công an mật vụ cùng khắp nhưng vẫn được phổ biến đến các Tỉnh đạo một cách viên mãn nhờ các mối liên lạc thay hình đổi dạng tùy cơ tùy thời, mà bọn tay sai nhà nước không biết được qua các đạo hữu Ngô Chang, Ngô Phùng vì hai người đã viện cố đi buôn, đồng thời dẫn Chí Bửu vào học tại Bồng Sơn niên khoá 1949 - 1950 như đã nói trước, chị Trần Duyên (*Quảng Ngãi*), anh Hồ Phiến (*Bình Định*) và Trần nhật Tân (*Phú Yên*). Đồng thời, tại Quảng Nam lập thêm ba Thánh Thất mới: Thái Hòa (*Thăng Bình*), Trung Kiên, (*Quế Sơn*), Liên Hòa (*Phước Hội*)

Các bài Thánh ngôn còn lại trong thời gian này cho thấy cơ đạo lúc bấy giờ tuy bị kiềm hãm tại địa phương nhưng ngọn đèn chân lý vẫn sáng tỏ trong toàn đạo.

Ta hãy nghe những bài dạy đạo như sau đây do đồng tử Liên Hoa thủ cơ:

☐ Dạy tín đồ lo tu học và các Hướng đạo phải sát cánh nhau trên đường hành đạo

"...Tái cầu: Lý Thái Bạch

Thi

Đại Đạo truyền ban cứu mạng đời
Cứu người lặn hụp bến trần vơi
Đưa lên bờ giác tìm quê lại
Chớ đắm lợi danh uống kiếp người!

Cười... Chào chư hiền đệ. Bàn đạo cho phép các hiền đệ nhập đàn.

Thi bài

Hôm nay gặp gỡ hỏi chào
Để lời khuyên nhủ âm hao sự tình
Đạo gặp lúc nghiêng chính bó buộc
Đạo gặp hồi thời cuộc biến thay
Đạo khai kể cũng lâu ngày
Đạo tâm nhìn có mấy ai quyết tình?
Đạo hữu sao công trình chưa gắng?
Đạo pháp tu chưa đặng bao nhiêu
Đạo hồi gặp lũ ma yêu,
Cản ngăn cản dỗ đã xiêu lắm người!
Lão thấy tu nín cười không được,
Tu sao mà xuôi ngược cầu an,
Gặp ma sợ nó hung tàn
Đem tâm mua chuộc bạc vàng lợi danh!
Ai là kẻ đàn anh đàn chị,
Ai là người biết nghĩ biết lo?
Ai không sợ bước gay go
Ai từng chịu đựng đời no vũng lòng
Ai biết đục biết trong mà lựa,
Ai biết Thầy mới chữa bệnh lành
Ai từng chiến đấu ma ranh
Để đi cho tới cõi lành là ai?
Thức tỉnh người bỗng lai trở bước
Bước đường lành đưa rước người tu
Công trình, công quả, công phu
Có ngày cá được hóa cù chớ chơi!
Tuế đôi vai đạo đời phải gánh
Đức hạnh tròn kiến tánh minh tâm
Bốn phương thiên hạ lạc làm
Vào làm để dẫn kẻ lầm đi ra.
Mộng thánh đức kỳ ba Thầy rưới
Rưới cho người mà tưới cho đời

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

Hữu phần gắp bước thang trời
Lo lo nghĩ nghĩ chuyện đời mà chi?
Thuần học tính từ bi độ thế,
Thế mới rằng đồ đệ Tiên Ông
Muốn tu quả phúc lo trồng
Muốn thành phải dọn lấy lòng thờ Cha...! (sau sẽ tiếp)

"Này các đệ! Từ nay các đệ cũng nên tu cho được nhiều hơn vì đạo khai đã 27 năm rồi, trải qua một khoảng đường khá dài, mà xem lại thì không được mấy người quyết tâm tu tỉnh để hầu giải thoát cho mình, cho đời và tô điểm thêm vào sự quang minh rực rỡ cho nền Đại Đạo. Có sao? Lão chỉ thấy các đệ tu chùng tu đổi, kể tháng kể ngày, tính cho nhiều năm mà công đức công phu chưa đầy một bụm! Nghĩ cũng đáng thương mà đáng buồn cho số phận của các đệ còn dày nghiệp chướng, còn nặng lòng phàm, còn ưa danh sắc, còn lăm vô minh, còn đầy chướng ngại, còn nhiều phiền não, còn thích đỉnh chung, còn ưa sống dục ý cầu an. Vì thế mà ma lòng được trớn dấy lên nhiều hại tâm linh, dắt dìu ra xa lần cửa đạo. Lão thấy lạ quá, hồi mới nhập môn cầu đạo thì tâm chí lại được gần Thầy, còn tu lên một ngày một tháng một năm cho đến nhiều năm thì bước tu lại lần lần dang xa nền đạo, mà gần như không khác chi kẻ tục tình chỉ còn ba miếng chạy ít ngày là nhiều chớ có kể gì qui giới, có lo nghĩ gì sự chung gánh nặng nề, chung mùi vui khổ, chung sự đắp xây, chung phần trách nhiệm? Vậy thế thì sai lạc biết bao! Các đệ ôi! Bước đường từ nơi u ám đến quang minh, từ quang minh đi đến đại quang minh, chớ không nên đi từ quang minh đến u ám hay đi vào hắc ám. Nếu muốn đi từ chỗ u ám đến chỗ quang minh, ta phải lo thờ Thầy và tin Thầy, tin cho quả quyết thì Thầy mới gần gũi ta, dìu dắt ta và an ủi ta, chỉ giáo cho ta một con đường sáng lạng cao quý. Có Thầy gần ta, ta mới vững tâm mà đi, vững tâm để chiến đấu, chiến đấu với ma lòng quỷ thân, chiến đấu với lục dục thất tình, với sắc tài tửu khí, với ăn với mặc của mình và chiến đấu với hoàn cảnh chung quanh và ma chướng bên ngoài. Còn chiến đấu thì còn đi và đi mau mà đi một cách ngang tàng và tự đắc, và tin ở nơi ta có mãnh lực Thần Tiên, có oai quyền Thượng Đế thì ta đâu có sợ, đã không sợ thì đâu có chịu đầu hàng bọn ma vương bá đạo. Vậy các đệ nhớ và tuân theo.

"Thầy cho Lão biết các đệ Lễ Sanh sẽ được Thầy phong và ban quyền cho nay mai để hành đạo. Còn Thi, Hữu Chí, Trần Chí, Hòa nên gần gũi nhau để bàn bạc chung lo việc đạo, ngày nào có chi... sẽ nói rõ ràng hơn. Các Thánh Thất phải chỉnh đốn nghi thức và lối làm đạo. Ban Cai quản và ban Hành sự và đoàn Thanh tân nữ phái cùng thanh niên phải củng cố nội bộ, thi hành theo qui pháp và Thánh giáo. Đã có Thiên bàn xã đạo là cơ sở, Thánh Thất phải lo xây dựng nó. Đạo hữu là căn bản và danh dự của đạo ta không nên quên mà lo giúp đỡ, chỉ bày lời dạy rồi đây sẽ qui định. Thôi. Các đệ tinh thần đồng mãnh lo tu. Lão sẽ gần gũi giúp đỡ cho. Chào mừng các đệ..."

Đông Tân

□ **Kêu gọi Nữ phái**

"Ngày 6/3 Đại Đạo 27:

Thi

***Bạch** ngọc Thầy đang mở rộng chờ
Hạc mừng xuân hội thiết đàn cơ!
Đồng tâm chung gánh nền chơn đạo
Tử sĩ lo tu chánh pháp thờ!*

"Chào chư Thiên ân, Thánh mạng cùng chư liệt đẳng đạo tâm, đại tịnh nghe đàn để tiếp nghinh Diêu Trì Kim Mẫu rồi có Thầy lâm ngự đàn nghe!

Tiếp diễn:

Thi

***Diêu** cung lẫm lúc ngắm chờ mong
Trì chí vì con há mỗi lòng
Kim thạch dạy khuyên tình tử đệ
Mẫu dài ngày một há phai hồng?*

Bài

*Nhìn con Mẹ lẫm chau mày
Sợ làm sợ lạc lo ngày lo đêm
Lo cho con làm lem giá phẩm
Lo cho con làm lấm đạo màu
Bây giờ con bỏ đi đâu
Đi đâu cho vướng thắm sầu trầm luân?
Con khoan bước, dừng chân Mẹ dạy,
Dạy cho con trở lại đường lành
Nhả mối chung đỉnh hôi tanh
Mà vui đạo đức cao thanh hương nhàn!
Con đừng rẽ vào đàng ngoại giáo
Con chớ đi ngoại đạo Thầy truyền
Con lo giữ sạch tiền khiên
Mẹ đưa con bước xuống thuyền về quê
Đời ảo mộng đừng mê mà lụy
Đời tang thương đừng quý mà hư
Ở ăn bác ái nhân từ
Học tu pháp đạo Minh Sư chỉ đường...*

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

Quày bước lại tầm phương cứu cánh
Để tâm vào cõi Thánh cõi Tiên
Mới mong khẩu thọ tâm truyền
Có ngày chứng quả về miền Bồng Lai!
Yến con thấy còn ai dẫn lối
Ai ra tay nắm mối liên đoàn
Để rời khỏi phải làm than
Để đem nhau đến một đàng cùng đi?
Nấm biết đạo vô vi cao cả
Tìm nơi tâm thấy giả thấy chơn
Tu Tiên chế thuốc luyện đơn
Đơn thành phải dứt giận hờn sân si
Huyền biết đạo qui y học đạo
Đạo cao thâm ai tạo ai bày
Thục thuần bền chí nhiều ngày
Một phen sấm chớp một mai công thành...
Hòe nhớ lại Trung Thành có dạy
Dạy cho con tạo cải đời con
Muốn chớ muôn hạnh đầy tròn
Hành trì lục độ bồng non tiêu hà!
Tuế biển lụy vượt qua cho sớm
Xa lánh đời nghịch ngợm mà tu
Công trình, công quả, công phu
Công phu cho vẹn danh lưu bảng hiền!

Hiền nữ tu sao đẹp dạ đây,
Khổ lao cũng gắng bước theo Thầy
Nếu con bán đạo mua tài sắc
Thì chớ than van quả trách bây!
Bây chớ đi đâu, chớ ngó đâu
Ngó theo Thượng Đế đạo siêu màu
Lần ba không gặp còn chi nữa
Phải cột tình thương nhau với nhau!
Còi mà suy nghiệm! Mẹ chào lui!"

□ **Báo hiệu biến cố sắp đến**

Đồng tử: Liên Hoa

"Tái cầu:

Thi

Ngọc lành có vết lầy làm buồn
Hoàng bệ Thầy lo nghĩ nghĩ luôn
Thượng dạy những ai lo mới đạo
Đế truyền phận sự mỗi vai tuồng!

"Thầy các con! Thầy rất thương yêu các con. Thầy yêu mến của các con, hôm nay mà Thầy còn đến đây cũng vì quá thương mến các con mà để lời nhắc khuyên khuyên nhắc. Nhưng các con tâm phàm còn nặng, nghiệp chướng còn nhiều nên chỉ khó làm cho các con trọn lời ước nguyện!

Thi

Cây đạo chồi bông đã héo xài
Càng nhìn càng khổ lại càng đau,
Đông tàn xơ xác, xuân tươi tắn
Mà có vì đâu chẳng nhuộm màu!

Bài

Màu đạo chưa nhuộm màu tươi tắn,
Đạo chưa làm đời đặng thuần phong
Chưa tin hạnh phúc vào lòng
Hay lòng thấy đục, đục trong lọc lừa?
Đời không mến không ưa thích đạo
Đời vì chưa thấu đáo nhiệm màu
Mới làm phiền lụy cho nhau
Mới đem chân lý gát sau lợi quyền!
Thôi nói lắm thêm phiền thêm chán
Mà rồi ra lỡ dặng lời khuyên
Các con đã thụ chính truyền
Quên thân mới thế gây duyên cho người!
Chí Cao **Chí** một mười con biết,
Biết nhưng thôi, giả điếc giả khờ
Chuyện đời con cũng nên lơ
Để tâm thanh tịnh mà chờ lệnh trên!
Lòng trung nghĩa tuổi tên Thầy chép
Chí học hồng tạm xếp cánh vây
Để cho sức đủ trí đầy
Long Hoa đến đó cùng Thầy minh phân!

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

Chí Trần Chí nghĩa nhân quyết chí,
Gánh tang bồng nặng nghĩ một khi
Cuộc cờ thắng bại lạ gì
Vui câu phụng mạng hiệp kỳ đạo hưng...

Hòa kim vô tôn xưng đạo Thánh
Trụ căn tâm thấy chánh thấy tà
Đường kia con nhận bước qua
Để chờ đến lúc rồi ta luận bàn

Diệu Mai Diệu Thầy ban Thánh đức
Ban cho người tùy sức tùy duyên
Bến mê quay trở con thuyền
Lái lèo cho vững qua miền Tây phương!
Cửu Cư Cửu mới tường lòng bạn,
Bạn bày tình thủ đoạn lợi danh
Muốn cho con thấy con rành
Con tua học phép Cha lành cao siêu
Dược linh dược uống tiêu phiền não
Tần liệu lo mua đạo mua duyên
Cản ngôn nghe pháp nhiệm truyền
Thầy đà mở rộng đàn Tiên lâu rồi!

Cao Tử, Thầy khuyên lời u ẩn
Để dắt con đến tận cõi lành
Công phu, công quả, công trình
Độ người cũng đó, độ mình cũng đây!
Sơ Khai như nhớ ngày nhớ tháng
Nhớ để chi, để cạn nghiệp phiền
Thanh Bình cũng gọi là duyên
Duy tâm chánh giáo đổ miền nhân luân
Trường công quả có gan bố thí
Xuyên tâm hoài ủy mị đáng khen
Long kia gặp bạn hữu bằng

Hoanh Hoan nên phải tỉ tẩn phận trò...
Sướng hay cực bởi do Thầy định,
Ở hay đi cũng lệnh Thầy truyền
Có đi cũng vẹn lòng nguyện
Ở nhà còn có đàn chiền ở nhà!
Bây giờ ngó sang qua ngoại vực
Cũng đừng ham đừng ức mà buồn
Đó đây riêng mỗi vai tuồng
Đáy cùng nương đó luôn luôn ở Thầy!

Đông Tân

*Tại sao thế? Mối dây Thầy nắm
Nắm giết nhau cũng lắm cũng không
Các con Thầy ở nơi lòng
Lòng con Thầy khiến, Thầy phòng cho con!*

Thăng."

Ta thấy trong bài Thánh ngôn trên đây, bắt đầu Đức Cao Đài nói lý do vì thương con mà đến. Liền sau lại gọi anh Cao hữu Chí dạy đầu tiên. Lời dạy ấy đã ứng nghiệm vào năm sau khiến mọi tín hữu đều cảm thấy sự lân mẫn của Đức Cao Đài không thể làm ngơ trước thủ đoạn giết người, nhưng Luật Thiên điều không thể làm gì hơn.

22.2 CÓN KHẢO ĐẢO NỘI BỘ

□ Sự thông công với Vô hình

Trước đây một mình ông Trần Chí không có cách gì khác hơn là ẩn dật, nay có Nguyễn ngọc Hòa, dù gốc Tây Ninh, nhưng mấy năm hành đạo tại Hội Thánh đã chứng tỏ không có gì phân biệt chi phái, ngoại trừ giọng đọc kinh ê a có khác mà thôi.

Cũng theo nhân chứng đương thời Phạm sĩ Phú thì ông Trần Chí, vốn đã kinh nghiệm trong việc thông công với Vô hình, thời gian làm pháp sư cho cặp đồng tử Chí Bửu, Chí Lân đã biết được sự linh diệu của cơ bút bởi trong thời gian ấy, chính bộ phận Hiệp Thiên Đài do ông cầm đầu đã hướng dẫn Cơ quan Truyền giáo Trung bộ đi từ chỗ đơn độc mù mịt đến chỗ khai thông khắp các tỉnh và hoạt động hữu hiệu theo đúng Chánh pháp Cao Đài trong nguyên tắc Tam dân Cửu viện.

Phải chăng tinh thần phục vụ như sanh trước cảnh tối đen của tình thế đã thúc đẩy ông Trần Chí, và có lẽ cũng một phần do sự góp ý của ông Nguyễn ngọc Hòa từ khi ra khỏi nhà lao về tạm trú tại Trung An mà vô hình trung một bộ phận thông công được thành hình trong thời gian này. Dù sao thì những bài đàn như thế cũng đã thể hiện được những nét đặc thù mà với sự giáng điển nơi các đồng tử trước không có. Bởi trong thời gian này, ông Liên Hoa thì bận công tác Bình dân học vụ tại miền biển, rất ít khi có dịp đến Trung An, còn cặp phò loan Chí Bửu Chí Lân thì đã lo việc học hành thi cử ở Sài Gòn sau những lần bôn tẩu như đã kể trên.

Có thể nói từ năm trước đến nay, công việc đạo tiến không ra khỏi vấn đề làm khơi động lại tinh thần như sanh bằng những bài Thánh ngôn dạy đạo như đã có vào những thời kỳ trước đây với Thanh Long - Bạch Hổ, hay với Chí Bửu

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

- Chí Lân. Người tín hữu trước sự tuyệt vọng về phần nhơn sự đang muốn tìm một nguồn an ủi trong sự gần gũi với Vô hình. Chính giải pháp chọn đồng tử Nguyễn ngọc Hòa trước khi có lệnh của Vô hình đã nằm trong trường hợp bất đắc dĩ này. Cho nên khi được hỏi về lai lịch phò cơ của Nguyễn ngọc Hòa thì anh Liên Hoa nói anh không biết và cũng không hề dự buổi đàn nào do anh Hòa ngồi mặc dù có nghe chuyện đó trong thời gian anh làm việc như một cán bộ Bình dân học vụ tại Tiên Đỏa. Vì bận công vụ, thỉnh thoảng anh mới có dịp về Trung An để hàn huyên đạo sự với anh Trần Chí. Những trường hợp tao ngộ này, các anh thường tụ tập tại Thiên bàn Tú Yên (*nhà ông Cửu Đế*) để lập đàn và kết quả là một bài Thánh ngôn dạy đạo sự tiếp theo sau đó. Nhưng bên cạnh đó thì cũng có những bài đàn do anh Nguyễn ngọc Hòa ngồi, ban đầu còn tập dượt, nhưng về sau thì có nhiều lệnh dạy việc đạo như thế này hoặc như thế kia, có tính cách làm sai lạc đường lối cố hữu của nền đạo Trung kỳ, không còn hồn nhiên như trước với hai thời kỳ Thanh Long - Bạch Hổ hay Chí Bửu - Chí Lân.

Ông Trần Nguyên Chí

Dù muốn dù không, việc chọn ông Nguyễn ngọc Hòa làm phò loan cũng đã chính thức trong năm này và cũng chấm dứt trong năm này bởi từ năm sau cảnh tù tội đen tối lại tái diễn với các phần hành liên hệ.

☐ **Việc xin cho Nguyễn ngọc Hòa làm phò loan**

Cứ theo tinh thần của bài Thánh ngôn sau đây thì việc xin cho ông Hòa ngồi đồng là việc không hoàn toàn do sự điều động của Vô hình mà đã do sự cầu xin việc chấp thuận cho ông Hòa làm việc, bởi khi chấp nhận sự cầu xin này, Vô hình đã do dự (*như bài Thánh ngôn dưới đây*). Phải chăng đây là một khảo đảo rất tinh vi mà cơ đạo miền Trung phải gánh chịu? Ta hãy xem phần Thánh ý trong bài này để biết sự sai lạc chơn truyền về sau không phải do sự chọn lựa phò loan của Vô hình mà do nhơn ý buộc vào Thánh ý vậy:

"Liễu Tâm Chơn Nhơn. Chào chư Đạo hữu!

Thi

*Máy Tạo vắn xoay cuộc hiệp tan
Hỡi ai, ai biết với ai bàn?
Thịnh suy sự thế, đời như thế,
Ta rón bèn tâm bước vững đàng!*

Bài

*Chào mừng cơ đạo hanh thông
Mừng trong thiện tín một lòng lo tu
Đức tin là đức rọi mù
Nghĩa nhân công cán đền bù oan khiên!
Nhớ khi còn ở trần duyên,
Nhờ tu mà được đặng Tiên châu Thầy
Bây giờ mới thể vui vầy
Vãng lai thẳng giáng nơi này chỗ kia!
Khuyến ai dậy sớm thức khuya
Công phu tu tĩnh chớ lìa đạo tâm!
Chúng ta trong đám mê lầm
Nhờ ơn Thượng Đế biển trần được lên
Tam Kỳ Phổ Độ ngày nên
Thiện nam tín nữ tuổi tên vẫn còn.
Tu hành phận sự cho tròn
Quy hương cúng nước thấy còn u ơ
Nói chi đến cách phụng thờ
Mà còn chưa biết cậy nhờ vào đâu.
Lập tâm chung rưới cây màu
Nữ nam đoàn kết dựng xây Đạo Trời!
Ta nay nhắn nhủ đôi lời
Khuyến ai mau biết cơ Trời mà tu!*

"Chư đạo hữu có biết ai đây không? Huỳnh ngọc Trác là tôi đây vậy. Vậy nghiêm đàn đại tịnh thì giữ trọn lễ đón tiếp Lão Tổ. Tôi xin xuất cơ.

Tiếp điển:

Thi

Đông Nam châu Á chuyện chung kỳ
Phương trời biển thể đạo Vô Vi
Lão ra tay cản loài yêu mị,
Tổ giáo truyền ban khắp tứ vi!

"Chào chư hiền đệ. Chư phận sự chư hiền cầu Bần đạo đến đây sớm quá, nhưng vì lòng thành nên phải lâm đàn chỉ qua cho chư hiền rõ Thiên cơ là sự màu nhiệm!

Thi bài

Động Tiên ngồi toán Thiên cơ
Biết rằng chư đệ đang chờ đợi ta,
Lâm đàn chỉ nói sơ qua
Để tâm cầu nguyện Chúa Cha ban lành
Lão về tận Bạch Ngọc Kinh
Giở Thiên thư thấy **Tứ Linh** Trung Thành,
Liên Hoa pháp hiệu đề danh
Phổ truyền giáo hóa Tam Thanh vẫn còn
Nguyên vì quả đạo còn non
Phạm điều giới pháp bằng sơn lu lờ
Nhưng còn thủ chấp linh cơ
Thế quyền **Long Hồ** giứt cờ khai nguyên
Bến mê lay động con thuyền,
Phản đoi Chí^{22.1} đã rẽ riêng bước đường
Cơ đồ còn mối thông công
Đuốc thần rọi khắp nẻo đường hôm nay!
Bây giờ xin đổi xin thay
Thì ta cũng chẳng biết ai thế vào!
Các em ý ngộ làm sao
Nếu cần ta xét công lao chuyển truyền
Hòa thừa mạng lệnh Thần Tiên
Luyện tâm chấp thủ cơ huyền bút linh
Thanh Lương phụ chuyển điển lành
Để đưa bước đạo Trung Thành qua giang!

22.1 Túc Chí Bửu và Chí Lân.

Đông Tân

"Chí, hiền đệ nghĩ sao? (Ghi lời bạch vào Thánh ngôn) : - Tùy theo lệnh của Tổ Sư, đệ không quản! Hòa, hiền đệ nghĩ sao? - Bạch, xin tuân mạng... Bàng Thiên thơ có dạy tên tuổi đã ghi. Vậy phụng mạng sửa soạn mình cho trong sạch, Lão sẽ cầu Thầy ban bí pháp cho nghe. Hiền đồ phải nhớ Ta và cầu nguyện nơi Ta. Và đến trước đây, Ta sẽ... có Lý Giáo Tông đến 40 phút. Ta chào và ban ơn chư môn đệ!"

Như trên đây, sự chọn ông Nguyễn ngọc Hòa làm đồng tử quả là một việc đã rồi do nhơn ý đã có trước, nên lời Thánh ngôn đã có phần do dự, dù đối với Vô hình mọi sự đều được sắp sẵn, không phải là sự như trên đây.

Kể từ có sự góp mặt của cặp đồng tử Diệu Thường^{22.2} và Thanh Lương,^{22.3} bắt đầu tập duyệt từ tháng 4 và lập bao nhiêu bài đàn rồi, nhưng những bài đàn có tính cách quan trọng về đạo sự thì lại do đồng tử Liên Hoa ngồi, thường tại Thiên bàn Tú Yên,^{22.4} đồng thời dạy các ông Thi (Liên Hoa), Chí (Trần), Chí (Cao hữu) và Hòa phải sát cánh bên nhau trong các vấn đề đạo sự. Cũng nên biết rằng trong năm nay, ông Cao hữu Chí cũng đã từ lao Tiên Hội về và thường tiếp xúc đạo sự với các anh. Với sự hành đạo của bốn ông kể trên, không hiểu sao cơ đạo miền Trung với triết thuyết Tam dân Cửu viện, theo đúng tinh thần chánh pháp Cao Đài buổi sơ khai đã bị canh cải và nhạt theo tổ chức độc tài mật vụ 3 phái 4 cơ quan của ông Phạm công Tắc ở Tây Ninh. Có thể do Nguyễn ngọc Hòa?^{22.5}

22.3 CƠ ĐẠO TIẾN TẠI HỘI THÁNH TRUYỀN GIÁO TRUNG BỘ

Từ sau khi các Hướng đạo và một số nhân viên chức sự của Cơ quan Truyền giáo Trung bộ bị bắt, trụ sở tại Hiền Lộc (*nhà ông Phan thiện Hóa*) cũng bị lục xét và phong tỏa nên kể như hoàn toàn bế tắc không còn có sự lai vãng ở đây nữa.

Nhưng khi lần lượt các chức sự can phạm mãn hạn trở về rải rác đó đây, và nhất là Nguyễn ngọc Hòa trở về tạm trú tại Thánh Thất Trung An, rồi có những bài đàn được loan truyền từ ấy,^{22.6} thì mặc nhiên trung tâm phát huy các cơ sở đạo tiến lại từ Thánh Thất Trung An.

Trước năm này thì các bài đàn do ông Trần Chí với Nguyễn ngọc Hòa tự đảm trách phần thông công với Vô hình, nhưng sau khi có lệnh của đức Đông Phương Lão Tổ thì các ông công khai thi hành phạt sự, dù thỉnh thoảng có những buổi đàn do ông Liên Hoa phò cơ. Theo lời ông Liên Hoa nói với soạn giả thì ông hoàn toàn không hay biết về việc ông Ngọc Hòa ngồi cơ cho mãi đến ngày có lệnh của đức Đông Phương Lão Tổ và sau đó những bài đàn ban lệnh

---

22.2 Tức Ngọc Hòa, ngồi đồng dương.

22.3 Ngồi đồng âm, nhưng không biết vì lý do gì không hề tham gia đạo sự sau này.

22.4 Tức nhà ông Cửu Đế.

22.5 Xin xem Hồi ký của Chí Bửu.

22.6 Nhất là tin ông Hiệp lý Trần nguyên Chất về cơ.

khác do ông Ngọc Hòa ngồi cơ mà chính ông cũng không biết.

Bởi thế trong giai đoạn này, nếu muốn tìm hiểu thêm về công việc đạo tiến đại khái có thể kể qua hai nguồn sử liệu sau đây:

□ Theo sử liệu Thánh Thất Trung An

"...Khi anh Cao hữu Chí mãn tù về hạp cùng quý anh Đàm Thi, Trịnh trung Tín, Trần nguyên Chí, Nguyễn trình Cán, Ngô thanh Toàn, Phạm sĩ Phú dưới quyền Hiệp Lý Phan thiện Trì vâng Thánh lệnh chính cơ lập pháp theo Thánh ý đã dạy: nào ban hành khai đạo thông, khai pháp thông, chính đốn hàng ngũ nhơn sanh, xếp thành trật tự để nung nấu đạo tâm vững tiến trên đường Thánh đức..."

"Pháp đạo hình hiện, ông Trịnh trung Tín được ân phong Giáo Hữu Thanh tra và cô Võ phi Yến, nữ Lễ Sanh. Về Cửu viện, ông Phan thiện Trì được lệnh Ở Trên tạm giao chức Hiệp Lý. Ông Trần nguyên Chí thi hành Quyền Giáo Sư, ông Nguyễn trình Cán đặc phong Luật Sư trong bộ phận Hiệp Thiên Đài. Tuy cơ đạo đã được Thánh ý dạy như trên, song tình đời vẫn đa trá. Ngày lễ xuân cử hành lễ tại Bá Tánh Từ đường, đạo hữu các nơi về dự được khoảng 30 người. Khi sắp hành lễ có Ủy ban Kháng chiến Hành chánh địa phương Hồ xuân Lễ, công an Nguyễn Phụng đến để xét hỏi... Và vào lối 14 giờ chiều tiếp được chỉ thị của Hành chánh xã buộc giải tán cuộc hạp và người ngoại xã không được cư trú nơi này bất kỳ một ai. Mặc khác, chính quyền bố trí công an du kích gác khắp ngã đường xét hỏi giấy tờ..."

"Về cơ sở nhân sinh, ông Trịnh trung Tín thay anh Cao hữu Chí lo việc Tỉnh đạo Quảng Nam, đến mỗi Xã đạo ban hành khai đạo thông, khai pháp thông, thực hiện theo Pháp Chánh Truyền..."

"Nói về công việc Tỉnh đạo hay Hội Thánh lúc bấy giờ thì Trung An là nơi cơ quan của Hội Thánh và Tỉnh đạo nên ngày lễ Thượng nguơn Hội Thánh chủ trì, anh Trần nguyên Chí thừa ủy nhiệm Hiệp Lý Phan thiện Trì chủ đàn dâng sớ, toàn đạo về dự được 80 người..."

"Tuy tinh thần của toàn đạo có mời hứng khởi song thể xác phải chịu một cơn nguy biến. Mùa tháng 8 năm nay, thiên tai hạn hán từ duyên hải đến thâm sơn đều bị thất thu, chặn cả bước tiến của chủ nghĩa vô thần cố đường thực hiện. Mọi người ai nấy chẳng kể bị chiếm hay tự do, tất thấy đồng bào, vì giặc đói hoành hành dữ dội, nên chẳng còn kể gì chính quyền đoàn thể, thậm chí đến nổi chen nhau lên núi lên rừng tìm hái trái cây lá cỏ để tạm đỡ lót lòng. Trước hoàn cảnh ấy, Thánh Thất phải tìm biện pháp giúp đỡ Xã đạo Lộc An, Đại Tráng trong phạm vi Thất nhà, còn giúp 50 ngàn đồng cho đạo hữu Thất Hưng Đông vừa bị sự tàn phá của giặc Pháp, đồng thời giúp 30 ngàn đồng cho quý anh trong cảnh lao tù và 20 ngàn đồng cho việc tu bổ cơ sở Phước Hội..."^{22.7}

□ Theo lời anh Liên Hoa

"...Lúc này, việc đạo ở nhà chỉ có một mình tôi hiệp với một ít anh em chia lo mọi việc, đi trấn an nhắc nhở đồng bào tăng trai lập hạnh, giữ vững lòng tin và ý hành theo lời Thầy đã dạy và đã hứa. Cách một năm sau, anh Phán Chí mãn hạn được về. Anh em còn ở nhà như anh Trịnh trung Tín, ông Cửu Hiền (Lương như Lý), anh Lãn (Ngô Đào), anh Hòa cùng hai chúng tôi (Thị - Phú) tiếp tục cầu Thánh ý và thành lập Thánh Thất Liên Hòa, Thái Hòa, liên hệ cùng các Tỉnh học Thánh giáo, các Thánh Thất vẫn hoạt động đều đều.

"Cũng những năm này, Ôn Trên truy phong các vị công lao dẫn đầu cho các Họ đạo như Từ Quang có thầy Chín Minh Sư (cha anh Tư Phòng) và mấy vị Minh Sư ở Hưng Đông, Thái Hòa, Trung Hòa, Trung Nguyên, Trung Thành v.v... và phong anh Giáo Hữu Đán lên Thái Giáo Sư. Thầy Cửu Khanh, hàm Giáo Sư và các vị Lễ Sanh làm Đầu Họ. Tổ chức lễ thọ phong tại Thánh Thất Hưng Đông rất náo nhiệt, đông đúc với trống chiêng cờ phướn. Thầy Cửu Hiền Lộc Phan thiện Trì thay mặt Cửu Trùng Đài ban quyền, anh Cao hữu Chí thay mặt Hiệp Thiên Đài ban pháp. Có cơ đàn đạo hữu dự đông. Ôi! Nếu không phải Thánh ý thì làm gì có được cuộc lễ vĩ đại trong lúc đủ khó khăn cấm đoán. Thật là một việc làm quá sức tưởng tượng mà vẫn an toàn. Có chức sắc chức việc rồi, các Thất tổ chức theo Pháp Chánh truyền, Tân Luật, cử ban Cai quản, ban Trị sự với các chức vụ Chánh Phó Trị sự, Thông sự thay tổ chức cũ như Thất thì Đại biểu Thư ký (trước đây gọi Từ hàng), xã đạo thì Bảo cử, Dẫn tẩn...

"Thờ phụng cúng kiến y theo nghi thức đạo ban đầu. Đọc đủ bốn bài Bửu cáo. Tư gia thiết Thiên bàn thờ Thầy không như trước mà Thiên bàn chỉ là ở Xã đạo. Tổ chức những ngày Rằm và mồng Một nghỉ làm việc về chùa lễ bái nghe kinh, xây dựng những đoàn tổ vòng công giúp nhau nông tang thời vụ. Vì lúc này, những dân lao động không làm mướn cho địa chủ, nhờ đó mà giải quyết được mùa màng kịp lúc. Và đối chác chỗ dư đem đến cho chỗ thiếu, muối dưới biển, chè lá trên nguồn mua bán nhau... Vì vậy mà đạo hữu khắp nơi có một nếp sống gần như hội tiểu đại đồng. Mỗi Thánh Thất còn chia nhau đi thăm và tiếp tế cho các nhà lao, những nơi còn giam giữ anh em bạn đạo. Tình nghĩa thật là đẹp mắt. Khi các vụ đói vì hạn hán thiên tai ở các Thánh Thất miền biển thì các Thánh Thất miền nguồn chung nhau đem các thức ăn đến giúp. Hội Thánh cũng kêu gọi những người khá giả mướn lúa vay tiền để cứu giúp đồng bào.

"Thêm một vụ giặc Pháp đổ bộ lên xã Đông Tác thuộc Thánh Thất Hưng Đông: nhà cửa đạo hữu cũng bị cháy như cửa đồng bào, màn trời chiếu đất, thế mà thời gian hai ngày, các Thánh Thất xa gần đem tranh tre lương thực, vật dụng đến giúp, ai nấy cũng có lều cho gia đình tạm trú...

"Ôi! Tinh thần đạo tiến triển rất cao, chưa thấy dấu và lúc nào như lúc này. Tình thương như thế, lòng tin như thế, sự kính yêu quý Anh lớn Hướng đạo như Thần Thánh, mối tương quan giữa đồng bào như thế hỏi còn gì đẹp hơn, quý hơn? Cái tinh thần này nếu không bởi Thầy độ dẫn thì ai làm được? Nhờ cái đà đó mà sau này mới xây dựng Hội Thánh, về cơ sở cũng như tu tiến, quyền pháp, sứ mạng rất là nhanh chóng và dễ dàng..."^{22.8}

Ấy thế cho đến năm này, cơ đạo tiến ở Cơ quan Truyền giáo vẫn còn trong đà xây dựng từ trước với các tổ chức theo nguyên tắc Tam dân Cửu viện, tuy có sự canh cải nhưng mới chỉ manh nha ở hạ tầng xã đạo mà thôi.

Vào cuối năm, hai ông Liên Hoa và Cao hữu Chí lại bị công an Quảng Nam bắt giam vào lao xá Tiên Hội, đồng thời gia đình ông Phan thiện Trì cũng bị bắt từ hai ông bà già cho đến tất cả con cái anh chị em để chuẩn bị cho một cuộc đấu tố tàn tệ mà lịch sử Việt Nam chưa hề có.

Phải nói đây là hậu quả của những ngày đại hội linh đình tại Thái Hòa mà ông Liên Hoa vừa kể trên. Bởi chính sách của cộng sản quốc tế đầy mưu lược nham hiểm, nhất là với giới văn nghệ tư tưởng thì họ không thể ra mặt tìm bắt tội phạm mà họ dùng những lưới rập diển hình là những cuộc giảng mời gọi là trò "trăm hoa đua nở", mà từ mẫu quốc Liên Xô đến Trung Quốc rồi Việt Nam đã gây tù tội chết chóc cho biết bao nhiêu người, ban đầu thi thố tài năng cũng tưởng là không có hậu quả gì tai hại cả, nhưng cho đến khi bị lừa vào lưới rập thì mới hay mình bị lừa gạt mà không biết.

Đồng thời, trong thời gian hai ông Thi và Cao hữu Chí vào tù thì hai ông còn lại Trần Chí và Hòa lại càng bày biện sự canh cải mà khi còn đủ bốn ông chỉ mới manh nha mà thôi. Sự canh cải nền hành chánh đạo này phải nói động cơ chính là do Nguyễn ngọc Hòa muốn thừa cơ hội hai ông Đàm Thi và Cao hữu Chí không có mặt, rồi với sự đơn độc của ông Trần Chí, vốn đã tin vào huyền diệu Vô hình trong thời gian hành sự với cặp phò loan Chí Bửu - Chí Lân trước đây nên dễ bị làm lạc. Lại nữa, với anh Cao hữu Chí thì còn biết được về cơ đạo miền Nam với các thủ đoạn của ông Phạm công Tác tại Tây Ninh, chớ ông Trần Chí thì thật là mù tịt, nào có biết thế nào? Do đó, bàn tay tà thần mới dễ thao túng? Kể cũng mâu nhiệm mà ghê gớm thay cơ khảo đảo cứ dồn dập đến với cơ đạo Trung kỳ. Vậy mà khi công việc canh cải của ông Hòa bị gián đoạn, thì ông Liên Hoa khi được trở về đã phụ họa vào cho có phần mù mẫn triết lý, như gọi bốn cơ quan là thể hiện tứ tượng v.v...trong khi các danh xưng của Tây Ninh được Nguyễn ngọc Hòa ngồi cơ lồng vào như:

*"...Trung tông có phép nhiệm màu,
Có Thầy dẫn lối có đầu có đuôi..."*

22.8 Trích Hồi ký của Liên Hoa.

Đông Tân

Thiết tưởng cũng nên nhắc lại cho chư độc giả được rõ Trung tông là một từ ngữ do ông Tắc đặt ra để gọi các địa phận phụ thuộc vào Tây Ninh ở miền Trung, cũng như Bắc tông và Nam tông cho miền Bắc và Nam.

Cũng xin nói thêm, ông Phạm Công Tắc, tự xưng là giáo chủ với những người ủng hộ thể chế độc tài của ông đã tạo ra đạo luật Mậu Dân 1938 nhằm canh cải tất cả chơn truyền của Đức Chí Tôn, trong khi đó Cơ quan Truyền giáo Trung bộ đương thời với đường hướng khai giáo Bắc Trung theo ngôn từ mà Đức Chí Tôn đã dạy năm 1934 là *phát khai chơn đạo*, một nền Chánh pháp đã được Ôn Trên khai sáng từ 1926, tức Tam Đài phân lập, Cử viện điều hành vẫn còn được tiếp nối và thực hiện nghiêm chỉnh cho đến ngày Nguyễn Ngọc Hòa tiếp cơ, cai cảnh chơn truyền theo đường lối 3 phái - 4 cơ quan của Tây Ninh.

Với tư cách một tín đồ, soạn giả xin nêu rõ các ông đã xem thường lời dạy của Đức Cao Đài thuở khai đạo mà hai phần Vô Vi và Phổ Độ đã chứng tỏ một nền Tân giáo thích nghi cho sự cứu rỗi kỳ ba, mà nếu làm sai đi tức là theo con đường Tà giáo vậy.

Lại nữa, sự canh cải này một phần cũng do sự thiếu hiểu biết về phương châm cứu độ theo một căn bản triết học độc đáo như nhà đạo học Huỳnh ngọc Trác đã quan niệm từ 1941, khi mà các ông bị đầu độc bởi trò chính trị man trá vì một sai lầm nhỏ ý,^{22.9} vì tưởng Tây Ninh là gốc cứ tin bừa mà nghe theo, nên sau đó trở thành căn bệnh cho Hội Thánh miền Trung mà các ông Trần văn Quế, Lương vĩnh Thuật, Trần quốc Luyện và Liên Hoa là những hướng đạo có trách nhiệm rất lớn trước nhân sanh đối với sự canh cải này.^{22.10}

22.9 Vì nghe lời cộng sản cho là Tam dân Cử viện là tổ chức chính trị nhại theo chủ nghĩa Tam dân của Tôn Văn nên tránh đi.

22.10 Xin xem năm 1956.